

Informatiebrief aan de Raad

Zaaknummer: Z/21/055740/490818
Datum: 29 mei 2026 040
Onderwerp: Toelichting bij de Visienota Toekomst religieus erfgoed
Bijlage(n):
1. Raadsinformatiebrief 013 van 25 januari 2022: Voortgang Kerkenvisie (met 4 bijlagen)
2. Participatieverslagen m.b.t. de Visienota Toekomst religieus erfgoed (overzichtslijst participatie en openbare verslagen)

Geachte Raad,

Wethouder Zoutendijk heeft in de vergadering van de commissie Fysieke Leefomgeving van maandag 18 mei jl. toegezegd uw raad te informeren over de volgende onderwerpen: (toezegging nr. 913):

- a) de aanleiding en plan van aanpak, inclusief raadsinformatiebrief van 25 januari 2022 (bijlage 1);
- b) de verantwoording van de participatie bij de totstandkoming van deze visienota (bijlage 2);
- c) de subsidiemogelijkheden voor de volgende fase en de relatie tussen het vaststellen van de visienota en het kunnen aanvragen van subsidies.

Ad a) Aanleiding en plan van aanpak

In de beleidsbrief 'Erfgoed telt: de betekenis van erfgoed voor de samenleving' (2018) onderkent het Rijk dat de instandhouding van religieus erfgoed een groeiende maatschappelijke opgave is. Om gemeenten in deze opgave te steunen stelde het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) via het Programma Toekomst Religieus Erfgoed € 9,5 miljoen beschikbaar voor het opstellen van Kerkenvisies. De uitkering voor gemeenten was nadrukkelijk bedoeld voor het voeren van een dialoog met eigenaren en andere belanghebbenden over de toekomst van hun religieus erfgoed. De nadruk moest liggen op een breed gedragen proces en in mindere mate op het uiteindelijk document zelf, dat vormvrij is.

In de Voorjaarsnota van 2021 is gemeld dat Wassenaar een decentralisatie-uitkering heeft aangevraagd van € 25.000. In datzelfde jaar is een projectplan opgesteld, dat uit twee fasen bestond. Tijdens de eerste, verkennende, fase is gesproken met veel betrokkenen (zie het overzicht in bijlage 2). Op basis hiervan heeft het college in januari 2022 een plan van aanpak en handelingskader vastgesteld. Met raadsinformatiebrief 013 van 25 januari 2022 bent u geïnformeerd over de resultaten van deze eerste fase (bijlage 1).

Ad b) Verantwoording van de participatie bij de totstandkoming van deze visienota

Voor het opstellen van de visie hebben in de tweede fase wederom verschillende bijeenkomsten en gesprekken plaatsgevonden met onder meer vertegenwoordigers van geloofsgemeenschappen, erfgoedorganisaties en buurtverenigingen (bijlage 2). Ook zijn vragenlijsten uitgezet onder de eigenaren én inwoners. Op 29 augustus 2025 vond in aanwezigheid van de portefeuillehouder een laatste afrondende bijeenkomst plaats met de betrokkenen over de conceptversie van de visienota en de bijbehorende video.

Passend binnen de randvoorwaarden die het Rijk heeft gesteld, zijn het opstellen van het Plan van aanpak en de visie op de toekomst van het religieus erfgoed participatief tot stand gekomen¹. Er is een proces gevoerd, zoals dat ook gangbaar is bij andere sectorale visienota's, dat zich primair richt op de direct belanghebbenden, maar waarbij ook andere belanghebbenden zijn betrokken, zoals de buurtverenigingen.

De gesprekken vonden in een vertrouwde setting plaats. Direct betrokkenen stonden in een gelijkwaardige relatie tot elkaar en tot de gemeente, zodat zij openlijk konden spreken over knelpunten en kansen op het gebied van instandhouding, herbestemming, verduurzaming en nevenfuncties. Veel gespreksverslagen zijn daarom niet openbaar.

Ad c) Subsidiemogelijkheden voor de volgende fase en de relatie tussen het vaststellen van de visienota en het kunnen aanvragen van subsidies

De eerste fase van het Rijksprogramma Toekomst Religieus Erfgoed is afgerond. Op basis van de behaalde resultaten zet het Rijk het programma voort tot en met 2029. Hiervoor is gedurende vier jaar structureel € 10 miljoen per jaar beschikbaar. De focus komt in deze fase te liggen op de uitvoering. Eigenaren van religieus erfgoed én gemeenten kunnen extra steun krijgen in de vorm van begeleiding, kennisdeling en financiering – van procescoaches tot nieuwe leenfaciliteiten en subsidies.² De specifieke voorwaarden, instrumenten en de exacte bedragen voor 2025–2029 zijn nog niet gepubliceerd. Daarnaast zijn er reguliere subsidiemogelijkheden van Rijk en provincie, die de instandhouding van erfgoed stimuleren, zoals DUMAVA (Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed) en SIM (-Stimulering Instandhouding Monumenten). Hiervoor is het vaststellen van de Visienota geen voorwaarde, maar wel helpend.

Naar verwachting zal het vastgesteld hebben van visienota een voorwaarde zijn voor aanvragen in het kader van een nieuwe, tweede decentralisatie-uitkering Kerkenvisie. Zonder vastgesteld beleid ontbreekt in elk geval de inhoudelijke basis om een aanvraag te onderbouwen. Een vervolg op dit

¹ <https://www.cultureelerfgoed.nl/documenten/2019/01/01/aanvraagformulier-decentralisatieuitkering-integrale-lokale-kerkenvisies>

² https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2025Z11162&did=2025D25582

project, inclusief aanvragen voor de uitvoeringsfase van het nationale programma door de eigenaren van religieus erfgoed, vereist die onderbouwing.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

drs. A.P.A. Oostermeijer,
gemeentesecretaris

drs. L.A. de Lange,
burgemeester

Deze brief is digitaal vastgesteld. Hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

Bijlagen

1. Raadsinformatiebrief 13, 25 januari 2022 Voortgang Kerkenvisie
 - 1a Kerkenvisieplan
 - 1b Samenvatting Kerkenvisie Wassenaar
 - 1c Planologisch handelingskader
 - 1d Overzichtslijst
2. Overzicht participatie
 - 2a Verslag WCE 29 november 2021
 - 2b Agenda en vragenlijst bijeenkomst Kerkenvisie 21 april 2022
 - 2c Stellingen bijeenkomst Kerkenvisie 2022
 - 2d Vragenlijst toekomst kerkgebouwen, juni/juli 2022
 - 2e Vragenlijst Kerkenvisie inwoners Wassenaar, juni/juli 2022
 - 2f Verslag bijeenkomst 29 augustus 2025